Anul XXXI. — N-rul 45. 5 BANI IN TOATA ŢARA 5 Duminică, 9 Noembrie 1914

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se fac numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
V. Mestugean, I. Foti, Ion Dragu, George Drăgan, N. Ţinc, C. Scurtu, Bertolo, N. Bonjug, Ioan Ricard Zăvoreanu, Petre Lyrel, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 şi 8
— BANI 20 —

Ulanii şarjaţi şi înfrânţi la Ypres de cavaleria franceză

Amintiri din viața Regeluĭ Carol

Căprarul de grănicerĭ din 1866 și Vodă Carol

Cele de maĭ jos mi-aŭ fost povestite de un moș din satul meŭ natal din Vâlcea, maĭ acum câțiva anĭ, ce la 1866 era ca grănicer, cu gradul de „căprar", la graniță la Râul Vaduluĭ.

Iată ce spune el.

Fusesem luat în armată sub Cuza. După Cuza am auzit și noĭ că a venit ca Domn Carol.

Intr'o zi, Căpitan Enescu, ne spune că vine în inspecție Vodă. Ne dă ordine ca oamenii să fie spilcă, în „Bechet" (piect?) să fie soare. Cât aĭ bate din palme am fost gata.

Abia am apucat să ne așezăm la poartă și clopotele diligențelor încep a se auzi.

In poartă era o prăjină lungă de 10–15 stânjenĭ.

Pe prăjină, cu un scripete și o frânghie, se ridica și lăsa un fanion (steag). Căpitan Enescu dase ordin, când s'o ivi diligența, să se ridice încet, încet fanionul. Cum se face cum se drege, că se încurcă frânghia pe scripete și trage și trage de se rupe frânghia și fanionul rămâne, maĭ sus de jumătate, atârnat. Foc pe căpitan și ce să facă? Dacă vede și vede că nu maĭ are încotro, dă ordin, că cine s'o găsi de s'o sui pe prăjină, să descurce fanionul îĭ face grad și îĭ dă un galbin.

Dacă văd și văd, ies din front, mă desbrac repede, mă descult și d'a mâța, haĭ pe prăjină în sus, cum făceam la nunțĭ, de luam bradul din prăjină, să fi fost și unsă cu său. Ajung la fanion, îl descurc, îl iaŭ în dințĭ și la vârf cu el. Il leg sus, fac pe prăjină la vârf niște „maimuțăriĭ", întinzând picioarele în lăturĭ, atârnându-mă de-o mână și cu capul în jos, pornesc la vale pe prăjină. Venise și Vodă și se tot uita.

Vodă, când m'a văzut jos, m'a pipăit pe mâinĭ, pe piept și m'a bătut pe spate, bagă mâna în buzunar și-mĭ dă un galben și m'a trimis de m'am îmbrăcat.

Heĭ... maĭ târziŭ, aud că mă strigă căpitanul, că mă chiamă Vodă. M'am dus. Numaĭ ce mă întreabă:

— Cum te cheamă?

— Ușurelu Gheorghe, Măria Ta.

— Ce nume e ăla, Ușurelu? De unde vine?

— Mărite Doamne, răspund eŭ, la noĭ e obiceiul, ca la nunțĭ, la mireasă acasă, să se pue bradul în prăjinĭ înalte, curate de coaje și unse cu seu și cine ia bradul din vârf, suindu-se pe prăjină, ăla e om. Tata, tatăl său, numaĭ eĭ se puteaŭ suĭ pe prăjină, că eraŭ ușorĭ, așa cum sunt eŭ. Lumea le-a zis ușurel. Ușurel azĭ, ușurel mâine, până le-a rămas numele de Ușurel, d'aia îmĭ zice și mie „Ușurelu". Vodă a început a râde.

— Eștĭ însurat?

— Nu.

— Copiĭ aĭ?

— Nu am Măria Ta, răspund eŭ.

Apoĭ începe Vodă Carol:

— Ca să fie bine de tine, cât îĭ fi, să te ducĭ la școala de „gimnastică", să te facĭ „gimnastic" Ușurelu, și am eŭ grije la urmă. N'aĭ să ducĭ grije de nimic.

— Mă duc am zis eŭ, dacă e voia Măriĭ Tale.

Mi s'a dat hârtie la mână și m'am dus la școala de „Gimnastică" la Craiova.

Acolo am stat două lunĭ. Venindu-mĭ dor de căpitan, că ținea mult la mine, că eram bun vânător și îĭ plăcea și luĭ vânătoarea scăpându-l odată din ghiarele unuĭ urs, am fugit la „Bechet" la Râul Vaduluĭ. Cînd mă vede căpitanul se miră. Eŭ i-am spus de ce am fugit și că nu mă maĭ duc mort tăiat.

In urmă căpitanul mi-a spus că a dat hârtie la Vodă, de ce am fugit dela „gimnastică" și Vodă mi-a trimis o pușcă (șiruț, spunea el) cu care să vânez maĭ bine. Ce maĭ pușcă era! Ca aia nu am maĭ văzut! Când m'am liberat pușca a rămas la Căpitan. De atuncĭ, — zice el — nu maĭ știu nimic de Carol, decât ce aud scrise de prin cărțĭ. Dar bună inimă de om este, îl știu, a terminat povestea moșul.

Vodă Carol călătorind cu pluta în 1866

Vodă, terminând inspecția la graniță, la Râul Vaduluĭ, împreună cu suita sa, a făcut drumul până la Gura Lotruluĭ cu pluta pe Olt. Iată ce mi-a povestit moșul din satul meu tot despre această călătorie.

Timpul fiind frumos, Oltul mic. Carol cu aĭ luĭ s'a suit pe o plută ce era trasă la mal, legată de un poteraș cu un hurduzău gros.

Pluta era împodobită cu brazĭ verzĭ așa de frumos, că credeaĭ că e ca în raiu. Patru plutașĭ voinicĭ cu mânecile sumese și cu mâna pe cârmă stau gata de plecare. Ordinul se dă. Poterașul de care era legată pluta se scoate, hurduzăul se trage pe plută, doĭ plutașĭ în apă până la brâu împing pluta la fir și pornește, iar noĭ de pe mal strigăm „ura", de uiau munțiĭ.

De pe plută toțĭ fâlfâiau batistele până nu s'aŭ maĭ văzut. Mult s'a minunat Vodă Carol, spuneau plutașiĭ, de munțiĭ prăpăstioșĭ acoperițĭ cu brazĭ, de talazurile ce le făcea apa, nu se maĭ sătura, tot privind în toate părțile. Din când în când venea la plutașĭ, punea mâna pe vâsla pluteĭ și vâslea, minunându-se cum plutașul cu o mână mânuia vâsla slujindu-se și de stânga ca de dreapta și de una ca de amândouă.

Mirarea i-a fost și maĭ mare când plutașiĭ ce nu erau de rând la văslit, aŭ ațâțat pe plută focul și d'un cârlig de lemn deasupra foculuĭ atârnă căldărușa pentru mămăligă și maĭ pun și o ulcică cu apă la foc. Apoĭ unul dă cu ploșca (plasă?) pe Olt, trage de sfoară ploșca pe plută și parcă ar fi fost un făcut, erau numaĭ brune (mrene?) ce se sbăteau de frica morțiĭ, sărind din mână pe plută și de pe plută pe Olt. Mult i-a plăcut luĭ Carol!

Peste fiind prins din destul, plutașiĭ îl răcâe, îl spală, îl spintecă, Vodă privea și când mămăliguța era pe răsuflate, haĭ cu el la oală. Mămăliguța răsuflând, se toarnă pe un șervet alb, iar din ea ese un abur de-țĭ lasă gura apă, iar oala cu peste dând în undă, mâncarea e gata și se toarnă din oală pe strachină.

Se uită Vodă Carol și la mămăliguță și la peștiĭ din strachină și la plutașĭ. Iĭ lasă gura apă și pace!

Dacă vede și vede că-l ispitea mămăliguța caldă și peștișoriĭ din strachină îĭ făceau cu ochiul, pune mâna și rupe din mămăliguță ia din strachină cu lingura peștișoriĭ și de ce lua, d'aia ar maĭ fi luat, și a luat, a luat, până s'a săturat.

Mult bucuros și cu voe bună a maĭ fost după ce a isprăvit cu mâncarea și ca mulțumire a dat plutașilor un galben spunând plutașilor: „E ferice de plutaș".

Pluta ajungând la Gura Lotruluĭ, Vodă Carol s'a dat jos de pe plută, luând de aci diligența.

Așa și-a terminat Vodă Carol călătoria cu pluta pe Olt.

I. S. D. Dela Cocorăștĭ
învățător

AMINTIRI
DIN VIAȚA LUI ANTON PAN [1)]

Dacă viața cea fără de prihană a cântărețuluĭ popular, abia de este pomenită în câteva scrierĭ de-ale autorilor contimporanĭ cu Anton Pan, dacă în afară de Alexandri și Ion Ghica, carĭ, în scrierile lor măestrite reîntregesc întru câtva traiul și operile unuĭ Filimon, Aristia, sau Anton Pan,—numaĭ marele nostru Eminescu, în „Epigoniĭ", îl așează pe rapsodul popular în Partheonul neamuluĭ nostru:

„S'a dus Pan, finul Pepeliĭ, cel isteț ca un proverb..."

Incolo nimic, sau aproape nimic, nicĭ vre-o altă mărturie a dragostiĭ cu care generațiile ridicate la școala iubiriĭ limbiĭ și obiceiurilor străbune, ar fi fost datoare să-șĭ încline sufletele în fața acestuĭ păstrător al tezauruluĭ limbiĭ noastre.

„Povestea vorbiĭ", sau cea maĭ luminoasă lămurire a adâncurilor din carĭ au isvorît aceste minunĭ de înțelepciune populară.

S'ar putea spune că opera luĭ Pan își află seamănul în o altă lucrare. Tot atât de întinsă—accea a luĭ G. Dem. Teodorescu—„Poesia populară a Românilor"—operă complectată, prin culegerile de poesie populară Iarnik și Bârseanu și acea a luĭ I. Pop-Reteganul.

In toate aceste lucrărĭ, amintite, precumpănește, însă, știința limbiĭ și năzuințe savante în ale linguisticeĭ, decât însușĭ farmecul, pe care nu-l poate deștepta decât o lucrare artistică.

Și ocmaĭ în această privință opera luĭ „Pan Antonie", cum îĭ ziceau megieșiĭ, din mahalua unde ședea rapsodul, în aceasta stă calitatea fundamentală a operiĭ luĭ.

Liniștea povestiriĭ și lipsa oricăror artificiĭ în închegarea formeĭ, ba, s'ar putea spune, o naivitate în expresiĭ ce se apropie—icĭ-colea de indecent, fără să-l stingherească din șiruirea liniștită a versuluĭ, căldura aceasta, așa de greu de întâlnit în paginĭ prea muncite, îĭ și alcătuesc comunicativitatea întregiĭ luĭ opere.

Nu-ĭ de mirare, decĭ, că marele rapsod popular a șiut să dea o viață nouă acelor formule de filosofie populară—proverbele — lămurindu-le și tichuindu-le înțelesul, în așa fel, că alt tâlc nu li se maĭ poate da.

Fapt este că negustoriĭ de cărțĭ ieftine pentru popor, nu s'aŭ bizuit să împrăștie, în edițiile lor pentru sate, aproape pe nicĭ un scriitor român. Insă „Povestea luĭ moș Albu" sau „O șezătoare la țară", „Isprăvile luĭ Nastratin Hogea" și „Povestea vorbiĭ"—au colindat în felurite edițiĭ—care de care maĭ anapoda întocmită și maĭ plină de greșelĭ de limbă ce pângăresc amintirea mareluĭ iubitor al limbiĭ strămoșeștĭ—bătând toate bâlciurile, prin cozonțele „jupânilor", negustoriĭ „de măruntișurĭ și de toate celea".

Această pângărire și necinstire a operiĭ și a numeluĭ rapsoduluĭ popular a fost curmată, oarecum, prin câteva publicațiĭ populare, dintre care amintim pe acele ale „Bibliotecei Steaua".

*

Și acum, când opera luĭ Anton Pan a intrat de mult în patrimoniul mulțimeĭ, când dela Vlădică până la opincă, toțĭ știu, dacă nu pe de rost, de prin școală, măcar din citanie, fragmente și pozne din lucrările luĭ nemuritoare,—abia de maĭ daĭ de câte cineva, care să-țĭ poată spune, cât de cât, despre traiul și căsoaia unde a sălășluit, cu atâtea zecĭ de anĭ în urmă, marele povestitor popular.

Un asemenea patriarch, de prin mahalaua Lucacĭ a prins a-mĭ povesti câte ceva despre Pan Antonu: „—Era pe vremea întîilor schimbărĭ ce abia începeau să mijească în orașul nostru, pe când eram copilandru.

„P'atuncĭ, pe când osebirile treptelor sociale erau maĭ bine simțite și când rangurile boeriilor și negustorilor își aveau mare însemnătate pe vremea domnieĭ vechilor apucăturĭ și obiceiurĭ cu viața de Curte și cu parada eĭ, cu robĭ și argațĭ cu nemiluita, cu buccele și arnăuțĭ pe capră, cu isloic și protipenoada,— pe atuncĭ sălășluia într'o mahala liniștită din inima Bucureștilor, un povestaș popular, un rapsod cum n'am maĭ avut.

„Acolo în ulița dosnică, de lângă biserica Olteni, stătea Anton Pan, cântăreț și poet, compozitor de muzică bisericească și rapsod popular.

„Casa, în care stătea Pan Antonie, clădită după calapodul vechilor case româneștĭ, cu acoperiș mare, țuguiat cu streșine și cu privdor luminos, cu pivniță în gârlicĭ și cu butucĭ, la intrare, vechea casă maĭ dăinue până astăzĭ, cu geamurile-ĭ sparte, cu acoperișul de șiță străpuns de vreme și de ploaie, cu ziduri roase de tencuială și cu scara pridvoruluĭ rămasă câteva trepte abia, pe care se vor fi cățărând la ceasul tainelor cine știe ce umbre de care se tem mulțĭ.

„O casă cu stafiĭ rămâne ca un fel de dungă de poesie în mijlocul uneĭ mahalale. Și copiilor li se năzare noaptea, ba chiar și celor maĭ în vârstă, cine știe ce tontoroaie jucate acolo sus, de vechiĭ stăpânĭ aĭ casiĭ.

„Iar casa se luminează, ca prin farmec, și în ochiĭ tuturora, răsar vedeniĭ rare.

„Iși începe cântecul rapsodul. S'aude picurul ghităreĭ, maĭ întâi, și apoĭ o trăgănare nasală, acoperită apoĭ de cântecul vechĭ, curat, a cântecululĭ „de lume", născocit pe de-a întregul, în acordul ghitareĭ și cu isonul unuĭ glas femeesc.

„E nevasta rapsoduluĭ care cântă și ea, că n'o rabdă inima, că frumusețea cântecululĭ o răpește, îngînîndă în neștire, cum îĭ îngînă un cântec ce ți-a sunat mult în auz.

„Iar câtecul acesta durează multă vreme, toată nopticica, până pe la cântătorĭ, când și vedeniile își iaŭ catrafusele, pierind ca prin farmec odată cu noaptea ce i-a înghițit".

1) Lucrare ce va apare, în curând.

VALURI ȘI DOR

Precum valurile măriĭ
Se frământă ne'ncetat,
Valurile vieții noastre
Se frământă și se zbat.

Precum luna se ascunde
Uneorĭ în câte-un nor,
Așa 'n inimile noastre
Uneorĭ s'ascunde-un dor.

George Drăgan

INDEMN...

Cade frunza irosită
Pe cărările pustiĭ,
Și 'n tăcerea-ĭ adâncită
Firea 'ntreagă... Ce nu-mĭ viĭ?
Vino! vin ca altădată
Crângul să-l maĭ rătăcim,
Liniștițĭ și 'n voea toată,
Vino iar să ne iubim.
Vino să ne stingem dorul...
Aide, vin, nu zice ba!
Cine crezĭ c'ar cuteza
Să ne tulbure amorul?

N. Bonjug-Albelchioi

PORTRETE LITERARE

Grigore Alexandrescu

de I. FOTI

II

Suflul ideilor de libertate, avântul de individualizare a societăților, începuseră să străbată și prin Războiul european, cu drepturile încălcate de dominațiunea turcească seculară, subjugat și strivit sub călcâiul tuturor năvălitorilor, cu conștiința amorțită de groaznica tiranie a stăpânilor de o zi, a aventurierilor și a canaliilor de toate zilele. In întunerecul vast, în mijlocul desnădejdii care coprinsese toate sufletele nobile, ca o stea salvatoare, în vârtejul nebun al vremurilor de atuncĭ, se ridică pe orizontul românimiĭ, sfioasă dar însuflețită de cel maĭ măreț ideal, înflăcărarea cultura apostolilor de peste Carpațĭ. Din colibele cele maĭ modeste ale satelor, din cerdacurile cele maĭ luxoase ale boerilor izbucneaŭ luminĭ de speranțe, de încredere pentru mult încercatul nostru neam. Candela binefăcătoare a credințiĭ în noĭ, în viitorul nostru, tremura din ce în ce maĭ strălucitoare și maĭ sigură, prin ceața superstițiilor, a neștiințeĭ, a stăpâniriĭ oarbe și a durerilor. Așa aŭ mijit zorile noilor vremurĭ în țările românești. Soarele apusuluĭ care luminase mințile acelora, carĭ l-aŭ vizitat, acest apus palid, ca într'o zi de iarnă, se ivise și pe la noĭ, la început arătându-se din culmile Carpaților și maĭ târziŭ ascuns în inimile tuturor, ca focul sacru al luĭ Prometeu, lumina întreaga generație nouă si cultă și'n fervoarea arzătoare a tinerilor de atuncĭ, în visările lor tinereștĭ și dezinteresate, toate energiile se cheltuiaŭ pentru ridicarea poporuluĭ năpăstuit. Niciŭ un gând meschin, nicĭ o idee subversivă și interesată nu abătea din drumul lor pe noiĭ apostolĭ.

Nobilă concepție a juneții neamurilor ca și a indivizilor, când nu e crutată nicĭ o jertfă, când nu se ia în seamă nicĭ o oboseală pentru ajungerea țintei.

Aceasta e credința curată a aceluia care a spus munteluĭ: urnește-te și s'a urnit din loc".

In această epocă s'a născut și s'a desvoltat Grigore Alexandrescu. In el s'aŭ întrupat, ca 'n toțĭ mariĭ artiștĭ, idealurile și tendințele generațieĭ sale. Mizeria prezentuluĭ l-a silit să slăvească trecutul, văzut 'n perspectiva legendeĭ și a depărtăreĭ.

La evocat în imaginĭ mărețe și incomparabile:

„Ale turnurilor umbre 1)
peste unde stau culcate,
Către țărmurĭ de-opotrivă
se întind, se prelungesc;
Ș'ale valurilor mândre
generațiĭ spumegate,
Zidul vechiŭ al mânăstireĭ
în cadențe îl izbesc.

„Dintr'o peșteră, din râpă,
noaptea ese, mă 'mpresoară,
De pe malurĭ, de pe stâncă
chipurĭ negre se cobor;
Mușchiul zidului se mișcă,
p'între iarbă se strecoară
O suflare care trece
ca prin vine un fior...

„Este ora nălucirii,
un mormânt se dezvelește,
O fantomă 'ncoronată,
din el ese, o zăresc,
Ese, vine către țărmurĭ...
stă... în preajma eĭ privește...
Răul înapoĭ se trage,
munțiĭ vârful îșĭ clătesc...".

Iar speranțele epoceĭ luĭ, a sufletuluĭ săŭ și a inimeĭ sale, gândurile și visurile omenireĭ de atuncĭ, le-a cântat Alexandrescu în neîntrecutul săŭ poem „Anul 1840":

„Să stăpânim durerea
care pe om supune,
Să așteptăm în pace
al soarteĭ ajutor.
Căcĭ cine știe oare
și cine îmĭ va spune
Ce o s'aducă ziua
și anul viitor.

Mâine, poimâine poate,
soarele ferciriĭ
Se v'arăta maĭ vesel
pe orizon senin,
Binele-ades vine
pe urmele mâhniriĭ,
Și o zâmbire dulce
dup'un amar suspin...

și maĭ departe:

„An noŭ! Aștept venirea-țĭ
ca o cerească lege...
Dacă însă pastoriĭ
ce tu ni-ĭ veĭ alege,
Vor fi tot ca pastoriĭ
de care-avem destuĭ
Atuncĭ... lasă
în starea-ĭ bătrâna tiranie
La darurile tale,
eŭ nu simt bucurie.
De îmbunătățirĭ rele
cât vreĭ suntem destuĭ".

Ca milenarĭ, în Europa de atuncĭ, în toiul revoluțiunilor sociale și preschimbărilor de guverne, toate inimele, și toate conștiințele luminate așteptaŭ o eră de libertate și de lumină, de liniște și de siguranță.

Nu mă pot opri ca să citez, încă două strofe, din ale căror versurĭ s'aŭ creat locuțiunĭ și maxime în limba noastră:

„Ce-ĭ pasă bieteĭ turme,
în veci nenorocită
Să știe de ce mână
va fi măcelărită,
Saŭ dacă are unul
saŭ mulțĭ apărătorĭ?

„După suferințe multe
inima se împietrește,
Lanțul ce 'n vecĭ ne-apasă
uităm cât e de greŭ
Răul se face fire,
simțirea amorțește,
Și trăesc în durere,
ca 'n elementul meŭ".

Citeam de mult în Ponequeville în cartea sa „Reînvierea Greciei", un capitol pe care nu-l voĭ uita niciodată: izbucnirea revoluțieĭ dela 1821. Martiriul Grecieĭ era înspăimântător. Satele ardeaŭ incendiate de hoardele de bașibuzucĭ; bisericile eraŭ profanate, preoțiĭ spânzurațĭ, femeile și fecioarele necinstite, bărbațiĭ și copiĭ măcelărițĭ. Aveaĭ impresia că se apropie sfârșitul lumiĭ. Puterea distrusese totul. In ceĭ slabĭ, a încolțit atuncĭ credința mântuitoare. Dumnezeul celor dreptĭ se ridicase răzbunător ca un Iehovah.

Clericiĭ deveniseră apostolĭ, iar arhiereiĭ, profețiĭ vremeĭ, orice intemperie a naturiĭ prevestea venirea Celuĭ de sus ca să-șĭ mântue turma. Răzvrătițiĭ înarmațĭ eraŭ eroiĭ, brațul drept al Mântuitoruluĭ. Din cutremurile de pământ, din glasul pădurilor, din ciripitul pasărilor, din murmurul izvoarelor, din freamătul frunzelor, se desprindea glasul Luĭ îndrăzneț, care încuraja pe ceĭ slabĭ la luptă. Așa s'a început regenerarea.

Durerile tale sunt ale omenirii, gândurile tale sunt ale tuturor, simțĭ în tine chemarea profetuluĭ. Inspirarea ta e atuncĭ divină. Cuvintele tale, izbucnite în mijlocul tunetelor și trăznetelor, — a patimeĭ tale lăuntrice — crezĭ că sunt sfaturile luĭ Dumnezeŭ pe muntele Sinai. Cântărețiĭ din aceste vremurĭ creează neamurile. Niciunul, — fără să știe de altfel — n'a contribuit ca Alexandrescu la formarea conștiințeĭ noastre naționale. Alexandri maĭ târziŭ a desăvârșit ceeace a întemeeat Alexandrescu.

In versurĭ de pioorde a cântat trecutul, ni l'a făcut viŭ; în satire și în fabule pline de umor a biciuit prezentul, l'a prins în figurĭ de animale, maĭ ales cu păcatele luĭ, l'a încremenit în forma de marmură a arteĭ nemuritoare. Alexandrescu e primul și cel maĭ mare profet al neamuluĭ nostru.

Studiase și asimilase tot ce se învăța pe vremea luĭ. Cultura generală a generațieĭ sale, o poseda și el. In țările românești mișcarea luĭ Heliade și Asachi prindea rădăcinĭ solide în toate păturile sociale. Tineriĭ nu vorbeaŭ decât de viitorul țăriĭ și de bravura armateĭ române. N'așteptaŭ decât momentul priincios ca să devie eroĭ. Toate creerile de seamă se frământaŭ cum să ridice neamul. Înfierbântarea era generală.

In așteptarea zileĭ de înălțare națională — ca brândușiĭ de sub zăpada ierniĭ — încolțeaŭ ideile, înfloreaŭ elementele de redeșteptare politică. Speranța tuturor se fonda pe literatură. Prin cultura națională, trebuiaŭ luminate conștiințele, trebuiaŭ oțelite energiile. Apăreaŭ reviste: maĭ ales traducerĭ, și din cele maĭ frumoase ale literaturiĭ noastre până astăzĭ. 2)

Dar orice mișcare generoasă era înnăbușită de zbiriĭ regimuluĭ.

„Așa era p'atuncĭ: o vorbă rea la palat, o simplă bănuială a Consuluĭ, te duceaŭ nejudecat și de-adreptul la pușcărie saŭ cel puțin la vreo mănăstire, fără a țĭ se permite să vezĭ altă figură decât (aceea) a păzitoruluĭ". 3)

In acest caz avânturile sufletuluĭ trebuiaŭ potolite, aluziile prea directe învăluite în haina simbolică a fabuliĭ și a apologuluĭ.

Crescut într'un mediŭ, în care libertatea spirituluĭ era sufocată, având de suferit ca om cele maĭ marĭ mizeriĭ, cu natura sensibilă de fată mare, chinuit de fantezia mareluĭ artist, care trăia în el, Grigore Alexandrseu a considerat viața ca un martiriŭ. E de un pesimism iremediabil. Nu sunt rare versurĭ ca:

„Așa, fără îndoială,
amara mea viață
D'acum e pentru mine
nisip neroditor,
Ce vara îl usucă
și iarna îl îngheață
Și nicĭ o floare n'află
sărmanul călător". 4)

E chinul romanticuluĭ, închis ca într'o colivie, care se zbate necontenit, neavând orizonturĭ nicĭ pentru visurile sale nicĭ pentru ale țăriĭ sale. Cât timp prisosul tinereții năvălea puternicu-ĭ suflet, câtă vreme deziluziile vieții nu-l abătuseră încă din drumul idealuluĭ luĭ, spre „Meka sfântă", poezia luĭ se revărsa în accente lirice de o putere fără seamăn, versurile luĭ păreaŭ un fluviŭ maestos care desfășoară tainele divine, necunoscutul fascinant al fantezieĭ unuĭ poet mare. Dar sufletele, ale căror coarde sensibile sunt prea întinse, inimele carĭ sunt receptacolul tuturor ecourilor ce vin din lumea de durere, fanteziile carĭ doresc realizarea arzândă a tot ce ele concep, înfiriparea în viață a bineluĭ și a frumosuluĭ; toate aceste caractere de artiștĭ, când trăesc într'o societate înapoiată, cu apucăturĭ rutinare de tombateră — eĭ carĭ aŭ visat idealul politic al republicelor antice, eĭ carĭ aŭ citit, carĭ aŭ sorbit, și aŭ retrăit de miĭ de orĭ viața marilor căpitanĭ și a luĭ Napoleon, în special; eĭ carĭ s'aŭ culcat triștĭ, citind din Plutarh sinuciderea luĭ Caton din Atica, a luĭ Brutus și Cassius; eĭ carĭ aŭ suferit așa de mult, simțindu-se înveninațĭ, în tot corpul, când asistaŭ citind la moartea libertăților grecești și romane, ne putem închipui ce se petrecea în sufletul unuĭ atare artist, când pașiĭ Rusciukuluĭ și aĭ Vidinuluĭ dădeaŭ ordine la Bucureștĭ și Iașĭ, când o sleahtă hrăpăreață de străinĭ și de indigenĭ inconștiențĭ distrugea toate energiile naționale, prăpădeaŭ cu organizația eĭ inchizitorială poporul, storceaŭ viețele și averile neamuluĭ.

In viața publică nu-ĭ puteaĭ combate, neexistând libertate politică, prin polemică și maĭ puțin — foaia ți-era pe dată confiscată, și pe deasupra înfundaĭ și pușcăria. Atuncĭ ca răcorire sufletească, temându-se de a-șĭ înăbuși propriul săŭ avânt, Alexandrescu s'a gândit să scrie fabule. In ele a concentrat concepția sa nobilă asupra lumiĭ, a personificat pe parvenitul nătărăŭ și obraznic în „Boul și Vițelul", pe saltimbancul politician viitorul Farfuride, în „Vulpoiul predicator", pe ipocritul sanguinar în „Șoarecele și pisica"; ne-a reprezentat pe vânzătorul „Coadă de topor", al străinilor în „Toporul și pădurea"; pe degeneratul imbecil cu pretenții aristocratice în „Pisica sălbatică și Tigrul", etc.

Toată această galerie de vițiośĭ, toate aceste defecte, cu fond uman etern, sunt, maĭ ales contimporaniĭ luĭ. Stilul este de o conciziune și de o puritate atică în toate fabulele. Gândirea e înaltă. Multe versurĭ din fabulele luĭ aŭ trecut ca maxime în limbă.

De pildă:

Prințule, în loc de plată,
Aș pofti câțiva curcani.
(Vulpoiul predicator)

1) Umbra luĭ Mircea la Cozia.

2) S. Marcovicĭ făcuse traducerĭ admirabile.

3) I. Ghika: Scrisorĭ către Alexandri.

4) Adio la Târgoviște

ÎNFANTERIA BELGIANĂ LA MALINES

Nu siliţi natura, veţi fi neplăcuţi
Cu talentul care nu sunteţi născuţi.
(Măgarul răsfăţat)

Cotoiul cel zmerit
E omul ipocrit.
(Şoarecele şi Pisica)

Ba să-ţi caţi de treabă,
că mănâncĭ trânteală,
S'a schimbat boerul,
nu e cum îl ştii...
(Boul şi Viţelul)

şi aşa maĭ depate.

Opere de încercare literară, sunt satirele şi epistolele, imitate după marĭ clasicĭ francezĭ. Conţin fragmente admirabile. Satira e condusă cu un umor, cum nimenĭ nu l'a avut la noĭ. Alexandresc este marele predecesor al luĭ Caragiale, Eminescu şi Vlahuţă, în acest gen literar.

Epistolele luĭ sunt cele maĭ bune în literatura noastră. Dar nu aicĭ stă valoarea extraordinară a luĭ Alexandrescu. El este, înainte de toate, un poet liric de primul rang şi cel maĭ mare fabulist al nostru.

In „Epistola către Văcărescu" spune :

Aplicarea îmĭ lipseşte,
şi n'am darul însemnat,
A strica şi a preface
câte sunt de îndreptat.

Era neglijent. Nu corija niciodată. In cele maĭ frumoase lucrărĭ ale luĭ sunt părţĭ carĭ ar fi putut să lipsească. Rima de cele maĭ multe orĭ e slabă; iar ritmul nicĭ nu-l observă. Greşala luĭ Alexandrescu a fost că a admis dela început versificaţia franceză, bazată pe picioarele versuluĭ şi pe cezură. Ritmul iambic şi trocheic, caracteristica poezieĭ noastre populare datează dela Alexandri. Această neglijenţă însă a luĭ căpăta un farmec neîntrecut în fabule, unde anumite lungimĭ, anumite repetărĭ intenţionate toate, multe schimbărĭ de ritm sunt în natura personagiuluĭ descris. Fabulele luĭ Alexandrescu sunt de o variaţie încântătoare. Nu obosesc niciodată.

Dar ceea ce la el nu s'a dezminţit niciodată, este o putere uriaşă de inspiraţie. Dotat cu o fantezie fără seamăn, a redat în imaginĭ incomparabile scene de pe natură, situaţiunĭ tragice cum numaĭ câţiva aleşĭ maĭ omenireĭ le-aŭ putut întrevedea şi întruchipa. Citiţĭ în această privinţă „Anul 1840", „Umbra luĭ Mircea la Cozia"; „Ucigaşul fără voe"; „Câinele soldatuluĭ"; „Răsăritul luneĭ la Tismana"; „Rugăciunĭ"; în carĭ poeziĭ bogăţia sufletească se mărită cu nobleţea imaginelor. Iar ca să vă faceţĭ o idee de ceeace e sarcazm şi umor sănătos, citiţĭ minunatul săŭ „Răspunsul cometeĭ".

Tânăra generaţie, ameţită de romantizmul — ce e drept superior şi scris într'o limbă incomparabilă — luĭ Eminescu, a târât cam în umbră memoria celuĭ maĭ puternic dintre poeţiĭ noştri.

Greşelile luĭ de altfel fără importanţă şi inevitabile, aceleĭ epocĭ, aŭ fost la aşa feĭ exagerate, în cât i se aduceaŭ scăderĭ revoltătoare opereĭ mareluĭ poet; iar aceĭ carĭ de-abia dacă se maĭ pot zări sub umbra luĭ maiestoasă, aŭ trecut drept ceea ce n'aŭ fost niciodată...

Dar vremea, „marele maestru", cum spune Eschil, va pune pe fiecare la locul ce-I merită.

S'AU IUBIT...

S'au iubit numai o lună
O actriţă şi-un actor.
El acuma este humă,
Ea se vinde tuturor...

Şi în nopţi pustii de toamnă,
Când gândeşte la ce-a fost,
Plânge tinerica doamnă,
Plânge viaţa-i fără rost!...

Petre Syrel

VICTORIE GERMANA

(După Miguel Zamacois)

In lupta îndirjită respinşi fură germanii.
Ei cată prin ochiane să-şi numere duşmanii
Şi văd, colo în Reims, istorica cetate,
Măreţe două turle spre ceruri înălţate.
Maiorul gros, cu barta proptită 'n centuron,
Ostaşilor le zise atunci cu aspru ton:
„Svîrliţi, svîrliţi în lături preceptele morale
„S'aduceţi tunuri care sfărâmă catedrale.
„Când noi cădem, de gloanţe s'obuze seceraţi,
„Rămase în picioare vreţi ziduri să lăsaţi?
„Spărgeţi acele turle, în pulbere să cadă,
„Şi templul lor cel falnic jos facă-se grămadă!"

Comanda e 'mplinită. La fapte de nebuni
Biserica răspunde cu sfinte rugăciuni.
Germania, în lupta ce-i dete birunţi,
Ucise Caritatea, Speranţa şi Credinţa,
Şi spulberă altarul de cruci înconjurat,
Cu flori s'alte unelte războinice 'ncărcat.
Doi cântăreţi de strană aŭ pus apoi pe goană
S'un preot ce la pieptu-i ţinea strâns o icoană.

N. Ţinc

Regina Elisabeta a Belgieĭ

Duşmanul regeluĭ

de Clemens Berg

Regele zăcea grav bolnav, din care cauză încredinţă frânele domnieĭ tânăruluĭ săŭ fiŭ. Regina, care iubea foarte mult pe ilustrul soţ, chemase la curte pe ceĭ maĭ bunĭ medicĭ din toate ţările.

Astfel intrau şi eşeau domniĭ doctorĭ şi profesoriĭ în palat, încercând toate mijloacele ca să vindece pe ilustrul bolnav, şi pe cele maĭ noĭ şi pe cele maĭ vechĭ.

In fine marile luminĭ de pe cerul ştiinţeĭ, precum şi cele micĭ trebuiră să confirme părerea bătrânuluĭ medic al regeluĭ şi aceasta era că monarhul avea să maĭ trăiască numaĭ câteva săptămânĭ.

Regina care în timpurile bune fusese un spirit liber, făcu acum ceeace fac soţiile oamenilor de rând carĭ ajunşĭ la desperare îşĭ iaŭ refugiu la ultimele lucrurĭ. Ea trimise la păstorĭ şi la femeile meştere, ca ceru sfatul magnetisatorilor şi al vrăjitorilor şi celor cu descântece. Dar deşi câte un medicament părea că alină durerile pentru o zi, două, a treia zi ele reveneau.

Regele întins pe perinele de mătasă întreba plin de tristeţă pe toţĭ: Nicĭ unul nu voeşte să-mĭ dea ajutor?

In inima regineĭ striga zi şi noapte o voce puternică: „Eŭ voesc să vindec pe iubitul meu soţ!"

Şi într'o zi o lumină o rază de speranţă, slabă şi palidă.

Nu departe de capitala ţăreĭ, pe un munte acoperit de pădurĭ de brazĭ era o mânăstire cu hramul Sf. Andreĭ. Intre călugărĭ trăia şi unul Candidus care avea darul profeţieĭ. El era în vârstă de 90 anĭ, dar voinic şi o minune de înţelepciune şi evlavie şi aforismele sale erau considerate infailibile ca şi Sf. Scriptură şi eraŭ tarĭ ca stejarul, încât nimenĭ nu le putea răsturna. La acest călugăr trimise regina solĭ, încărcaţĭ cu darurĭ bogate şi fiindcă ea era cunoscută ca o femee nebisericoasă, ea se umilĭ profund în scrisoarea eĭ şi ceru sfatul prea evlaviosuluĭ călugăr.

După două zile solii se înapoiară. Eĭ fură primiţĭ bine în mânăstire, dar pe călugărul Candidus l'aŭ văzut numaĭ câteva clipite. Călugărul îĭ conjură să ia darurile regineĭ şi să le împartă între săracii capitaleĭ. Ca dar le-a dat o nucă pentru stăpâna lor.

Regina păli: „Rău, murmură ea, foarte rău, dacă nicĭ călugăriĭ nu vreau să maĭ primească nimic dela noĭ, şi aruncă nuca. Bufonul eĭ o ridică şi o desfăcu, şi văzu că e goală; în loc de sâmbure era o fâşie de pergament pe care Candidus scrisese: Regele se va însănătoşi, când cel maĭ aprig duşman al său se va ruga pentru dânsul.

Atuncĭ regina ţinu sfat cu credincioşiĭ eĭ.

— Regele n'are duşmanĭ, zise şambelanul Curţiĭ. El a fost bun cu toţĭ.

— Să se dea o proclamaţiune, zise mareşalul. Fiecare din ţară care a fost năpăstuit să-şĭ facă plângerea, în 24 de ore. Dar toţĭ strigară: Trăiască regele!

Era clar că în ţară nu avea regele nicĭ un duşman.

Atuncĭ bufonul şopti un nume : Ducele Gallo; care fu repetat de toţĭ. căcĭ ştiau că puternicul duce plecase dela Curte supărat, din cauza uneĭ certe.

— Da, da, zise regina, ducele Gallo este.

— Mă voĭ duce la el, strigă o voce de fată, şi-l voĭ îndupleca. Era fiica regeluĭ care ceru concediu de la mama eĭ, şi regina fu mulţumită.

Călătoria fu lungă şi anevoiasă, căcĭ era o vreme de iarnă şi castelul ducelui se afla pe un vârf de munte. Atunc principesa porunci ca escorta să rămână jos la poalele munteluĭ, pe când ea va sbura ca o porumbiţă.

Paznicul deschise în tăcere poarta, el era obicĭnuit să vadă venind femeĭ frumoase.

Zăpada de pe arborĭ şi de pe jos se topi îndată; ea se ruşină de fata neprihănită. Câiniĭ ceĭ marĭ, carĭ altă dată sfâşiau pe orice străin, întâmpinară pacinic pe fată şi-ĭ linseră mâinile dând din coadă.

Astfel ea ajunse la castel. Dela o fereastră a apartamentuluĭ său ducele o văzuse şi o recunoscu după asemănarea cu tatăl eĭ.

Când frumoasa fată intră, la el o apucă de mână cu patimă ca un tânăr de 30 anĭ şi exclamă: Fiică a duşmanuluĭ meŭ, tu eştĭ în puterea mea!

— Vasal al tatăluĭ meŭ, răspunse ea, sunt sub protecţia ta!

Atuncĭ ducele o conduse la un scaun, apoĭ o întrebă: „Principesă, ce doreştĭ? N'aĭ venit la mine pentru un lucru de nimic..."

Principesa se'nclină şi vocea eĭ răsună maĭ curată ca clopotele carĭ chiamă pe credincioşĭ la biserică:

— D-le duce, tatăl meu zace pe patul de moarte, oracolul vesteşte că el se va însănătoşi dacă tu, cel maĭ aprig duşman al său, te veĭ ruga pentru el".

Ducele voi să răspundă brusc şi căuta vechea sa ură dar n'o găsi căcĭ în inima sa se ivi vechea dragoste pentru amicul său din tinereţe.

El ridică pe frumoasa fată, zicând: Drăguţă, nu pot fi duşmanul unuĭ om care are o copilă ca tine. Dar află că m'am desvăţat de a mă ruga.

Fata se apropie de el şi-ĭ oferi guriţa pentru sărutarea de pace şi făcu semnul cruciĭ pe pieptul său. Bătrânul duce se lăsă în genunchĭ şi se rugă împreună cu fata pentru însănătoşirea regeluĭ.

Când principesa se reintoarse acasă, i se spuse că tatăl eĭ se află pe moarte.

Regina nu se lăsă, oracolul trebuia să aibă dreptate. Ea ordonă ca toţĭ din castel: prinţĭ, principesele, cavalerĭĭ, conţiĭ şi servitoriĭ să se ducă cu toţiĭ în capelă şi să se roage cu voce tare pentru regele. Şi acela care nu va face aceasta îşĭ va pierde îndată viaţa.

Numaĭ bătrânul medic şi ea rămaseră lângă muribund. Pe când regina îngenunchiă şi maĭ mult chinuia pe D-zeu decât se ruga i se părea că aude o muzică undeva. Ea credea că se înşeală.

Dar muzica răsuna când departe, când aproape. Acest fapt chinuia sufletul şi urechea eĭ, regina nu maĭ putea suferi şi se ridică să descopere pe criminal.

Ea străbătu sălile şi galeriile. urcând şi coborând scările, luându-se după tonurĭ. După aceea se întoarse la apartamentul principeluĭ unde auzi bine muzica.

Plină de mânie se hotărĭ să pedepsească pe criminal care în loc să se roage, petrecea. Deschise repede uşa. Cu mâna ridicată spre a lovi sta regina — dar care lăsă mâna în jos şi o duse la cap. Ea cunoştea apartamentul şi pe locuitor, care era întors cu spatele — un tânăr cu o coroană pe cap, îmbrăcat cu purpură şi hermelină, care cu o mână strângea o dansatoare iar cu alta ridica paharul — şi cânta şi chiuia.

Acesta era principele moştenitor... fiul...

C. Scurtu

Pentru orĭ-ce reclamaţiunĭ sau schimbărĭ de adrese, d-niĭ abonaţĭ sunt rugaţĭ a ataşa şi una din benzile cu care primesc ziarul «*Universul Literar*», contrar, reclamaţiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Biletul ars

de IOAN DRAGU

Un apartament frumos la etajul al doilea. Scena se petrece în salon. Servitoarea s'a dus în bucătărie, ceia ce îngăduе domnuluĭ şi doamneĭ să se găsească într'un tête-à-tête desăvârşit.

Domnul ia un jurnal, se preface că citeşte şi cască. Doamna aruncă pe furiş o privire asupra joculuĭ luĭ şi pare că se gândeşte la un plan de atac

— Cască, deci se plictiseşte, îşĭ zice ea. De ce se plictiseşte? Fiindcă e singur cu mine. Fac prinsoare că n'aşteaptă decât să fugă de acasă. Doreşte să-ĭ zic: „Ştiĭ ce? Dacă te plictiseştĭ până într'atât, nu te jena; du-te, fugĭ!!!... Eĭ bine, nu; n'are să iasă până n'am să-ĭ zic tot ce am pe inimă...

Ca să se potrivească strategieĭ acesteia, doamna se duce de la pian la o carte; aleargă de la un album de fotografiĭ la nişte vase cu florĭ; se repede de la un fotoliu la canapea. Un poet ar zice că-ĭ o leoaică care nu poate sta pe loc în cuşcă.

Doamna e o brunetă drăguţă, şi ar fi şi maĭ drăguţă dacă ar fi maĭ puţin grasă. S'a măritat acum cincĭ anĭ cu domnul, avocat cu multe procese, odinioară foarte îndrăgostit, acum cam blazat asupra bucuriilor vieţiĭ în doĭ. Greşala doamneĭ era credinţa că luna de miere trebue să dureze veşnic şi că nu există şi o lună de fiere.

Cât despre domnul avocat, e un om oarecare pe care l'aţĭ întâlnit adesea în lumea celor carĭ petrec. E blond spălăcit, cu faţa grasă şi rumenă, cu umeriĭ pătraţĭ, cu monoclu în ochĭ şi ghete de lac în picioare. Pe vremea când era student făcea cântece decoltate aşa în cât părea sortit să ajungă marele poet al varieteurilor bucureştene. Se însurase, maĭ întâĭ, fiindcă trebuia s'o facă şi el odată, apoĭ fiindcă nevasta îĭ aducea drept zestre cincĭsprezece miĭ de leĭ venit. Codul plăceriĭ îl făcuse să neglijeze pe celălalt, multă vreme. Insurătoarea i-l reaminti cu mult folos.

Cu zece minute maĭ înainte de povestirea noastră, doamna intrase pe nesimţite în biroul domnuluĭ şi-l surprinsese citind, cu o atenţie nespus de încordată, un bilet pe care se grăbise să-l ascundă, apoĭ să-l ardă la flacăra uneĭ lumânărĭ pe care o aprinsese ca să topească o bucată de ceară roşie; dar, maĭ repede ca „o panteră din Java"", doamna smulse din mâinile domnuluĭ fragmentul acuzator pe care eraŭ scrise câteva rândurĭ.

Avocatul se grăbi să ia un ton aspru şi să invoace scuza profesiuneĭ luĭ: — Hârtiĭ de afaceri! zise el.

Dar tonul şi fraza nu-şĭ avură efectul. Ce are oare efect asupra uneĭ femeĭ geloase? Iată, stenografiată, predica pe care doamna o ţinu domnuluĭ:

— Eĭ bine, de data asta, cred că nu maĭ poţĭ spune că sunt o nebună şi că iaŭ catârul drept măgar. Am dovada delictuluĭ în mână. Uite-o! E o hârtie. A ars-o flacăra pe jumătate, dar tot maĭ rămâne de ajuns. Am sosit la timp. Am scăpat de la peire ceia ce era maĭ interesant. Uite mărturia perfidieĭ tale: un bilet roz. Mă înfior numaĭ la gândul că-mĭ voiŭ mânji ochiĭ citind conţinutul luĭ. căcĭ e scris de o femee, se vede, şi ştiute fiind obiceiurile tale obscene, socotesc că nu merg prea departe atuncĭ când afirm maĭ dinainte că femeia aceasta nu poate fi decât o...

„Ce zicĭ? Să mă calmez? Spuĭ că doctorul mi-a zis să evit scenele acestea şi să beaŭ în toate serile înainte de a mă culca o lingură de bromură? Nu e vorba de bromură aicĭ, domnule, ci de biletul roz, mă 'nţelegĭ? Ştiŭ că eştĭ bun de gură, că toată breasla asta nesuferită a avocaţilor. Dar, oricât de şiret aĭ fi, n'aĭ să mă tragĭ pe sfoară.

„Zicĭ să nu mă ocup de bilet? Un fleac fără însemnătate, spuĭ tu. E, e, eĭ, nu prea găsesc. M'am prea obişnuit cu fraza aceasta pe care mi-o dăruesti mereŭ din clipa când am avut nenorocirea să mă las a fi dusă de tine la ofiţerul stăriĭ civile. Hm! aventurĭ copilăreştĭ, treĭ valsurĭ cu aceiaşĭ dansatoare, un madrigal la o blondă, atuncĭ când aĭ o brună, piciorul întins criminal sub scaunul vecinilĭ, la masă, e tot ce se poate maĭ urât pentru un om, cum se cade, maĭ ales pentru un avocat model şi sfătuitor al familiilor. Totuşĭ, aşĭ tolera şi faptele acestea revoltătoare, fiindcă aĭ ajuns să mă facĭ a crede că-s fleacurĭ admise în zilele noastre şi lipsite de urmărĭ. Dar un bilet primit în mod clandestin, citit pe furiş, un bilet roz, uite un lucru pe care nu maĭ pot avea prostia să-l înghit...

„Aĭ încercat adineaorĭ să mă îmbunezĭ. A! cunosc fasoanele astea de om vinovat; m'aĭ obişnuit cu ele. Vocaĭ să mă săruţĭ ca să-mĭ zmulgĭ din mână hârtia dovadă a neruşinăriĭ tale. Din fericire nu maĭ sunt naiva din care făceaĭ ce vreaĭ în luna noastră de miere. Frumos timp şi luna noastră de miere! Ce iute a trecut!... Aşa dar, vreaĭ să-mĭ ieĭ biletul. Maĭ încearcă odată. Leoaica care-şĭ apără puiĭ împotriva a douăzecĭ de negriĭ de odată, ar fi maĭ puţin furioasă şi nu te-ar zgâria atâta... Nu, nu, îl am şi am să-l citesc...

„Scris de femee, vezĭ? Păcat că cuvintele sunt cam pârlite. A! iscălitupra e neatinsă: „*Mimica*". O cheamă Mimica! Cine e asta? O clientă! Poftim!... Trebuia să mă aştept la asta; orice nume femeesc e la voĭ acela al uneĭ cliente. Proastă scuză. Lasă că ştim noĭ. Niciodată clienta unuĭ avocat serios nu s'a numit Mimica. Fac apel la anuarul Bucureştilor şi la toate anuarele din ume.

„Să vedem maĭ departe: *Miercurĭ seara.* A! restul e ars. *Casino de...* Ce e asta? Zicĭ că e un bilet de la o tânără văduvă care, a intentat proces casino-uluĭ de la Sinaia? Ce maĭ poveste! cum ar putea o văduvă să se iscălească Mimica? Şi apoĭ ce rost are să dea ca în judecată un casino? Zicĭ că fiindcă a pierdut prea multĭ banĭ la bulă? Lasă, lasă, o să vedem. Continuĭ: *Cu Mircea.* Cine-ĭ ăsta, Mircea? Un artist, un pictor, un muzicant, un avocat, un jurnalist! Ce şnapan!... *O să spargem paharele şi o să râdem.* Cum? Ce zicĭ? Hm! zicĭ că atuncĭ când e vorba de procese „a sparge paharele" înseamnă a da la cap adversaruluĭ. Dar de ce e nevoe de acel Mircea? A! Mircea e adversarul, e omul cu care are procesul Mimica. Vaĭ, ce mincinos! Ce secătură eştĭ, Grigore! *Şi o să râdem.* De ce? Zicĭ că e proverbul: „va râde maĭ bine, cine va râde la urmă?" Da, înţeleg: încă o invenţie a elocvenţiĭ d-tale.

„Din nefericire pentru tine, n'am isprăvit. Maĭ sunt câteva cuvinte: *Am să-ţĭ cânt „You-You sous les Bambous"*. Eĭ bine, ce spuĭ de asta? Uite un mod cam ciudat d'a vorbi de un proces: „You-You sous les Bambous", o şanşonetă oribilă, după cum am auzit. A! zicĭ că e o ironie? Te rog,nu-ţĭ maĭ bate joc. Nu maĭ pot răbda. „You-You sous les Bambous" e ultima lovitură pe care mi-aĭ dat-o. Ce mister indecent! O, damă numită Mimica, o...de sigur. Un casino suspect. Un râs neînţeles. In sfârşit o şanşonetă: „You-You sous les Bambous". Destul, domnule. Iaŭ biletul cu mine şi mă duc să-l citesc mamiĭ. Eştĭ avocat; eĭ bine, aĭ să te rogĭ de confraţiĭ d-tale ca să te apere în procesul de divorţ, pe care ţi-l intentez, dacĭ aĭ avea curajul s'o facĭ..."

Zicând acestea, doamna se preface că iese. După doĭ paşĭ se întoarce repede şi isbucneşte într'un plâns nervos:

— Eĭ, bine! nu, Grigore. Ar trebui, dar nu mă simt în stare să mă despart de tine. De-aĭ şti tu, Grigore. O să avem un copil! Vine în mijlocul furtuneĭ. Tot doreaĭ tu unul. Ce nenimerit a sosit biletul roz!..."

Sărindu-ĭ de gât:

— „Cum îl botezăm: Paul, George, Alexandru, Mircea? Nu, nu, Mircea, căcĭ am să mă gândesc la Mimica. Să-l facem doctor. Nu doctor, e prea greŭ. Să-l facem soldat, ofiţer, colonel. Maĭ bine avocat. Ba nu, nicĭ avocat... Ce drăguţ eştĭ tu, Grigore!"...

Şi în vreme ce îl mângâia pe obraz, murmură a parte:

— „De geaba, trebue să aflu cine sunt Mimica. Mircea şi Casino-ul!...

La un restaurant german.

Pe păreţĭ este afişat: numaĭ câte o feliuţă de pâine.

Clientul mănâcă pâinea, înainte de a i se aduce mâncare şi aşteaptă.

Mâncarea vine în sfârşit.

— E cu carne de viţel?

— Nu, e carne de căţel, răspunse chelnerita.

Musicanţi indieni în Marsilia

OŞTEANUL MORT

Pe câmp, departe, părăsit
Sărmanul om mort zace.
Cel maĭ viteză eroŭ uitat.
Acum în timp de pace!..

Pe fiecare mort cu-onor
Mulţimea îl conduce,
Doar el rămâne părăsit,
Intins şi fără cruce...

. . . . . .

Ci totuşi seara, în amurg,
Departe într'o căscioară
Un tată jelue amar:
— „Ah! numa să nu moară!"

Măicuţa plânge suspinând
— „Eŭ simt că nu maĭ este,
Atâta vreme a trecut
Fără s'avem vre-o veste".

O fată intră întrebând
De el, ea vrea să ştie
— „Ah ce o fi cu iubitul meŭ?
Că n'o fi mort, — vaĭ mie!

Plecaţĭ icoaneĭ, câte-şĭ treĭ
Implorâ îndurare,
Pentru oşteanul lor iubit
Azĭ fără de suflare.

Iar lacrimile lor pe cer
In nour se adună
Şi deasupra celuĭ mort
Plutesc ca o cunună.

Şi'n noapte lacrimile cad
Pe fruntea luĭ vitează,
De veghe, stelele pe cer,
De-asupra-ĭ scânteiază.

Ioan Rihard Zăvoreanu

Intre a tăcea şi a privi înmărmurit, este acelaş raport ca între a privi şi a nu vedea nimic.

Cluj University Library Cluj

București - Ierusalim

NOTE DE CĂLATORIE

DE

— V. MESTUGEAN —

— URMARE —

XXXVI

Spre Ieriho, Iordan și Marea Moartă

Să mergĭ la Ierusalim și să nu vizitezi Iordanul și Mara Moartă ar fi inadmisibil, nu numaĭ pentru că ambele ape au strânsă legăturĭ cu Biblia, dar încă din cauză că drumul, de și lung și anevoios, prezintă un mare interes.

Plecăm dis de dimineață din Ierusalim spre a putea lua dejunul la Ieriho.

Drumul trece pe coasta Munteluĭ Măslinilor prin apropierea grădina Getsemani. Astfel încât cu ocazia acesteĭ escursiĭ ne putem din nou bucura de incomparabilele priveliștĭ ce se desfășoară la poalele celebruluĭ munte.

Ajungem pe un punct al munteluĭ care poartă denumirea de Betfaghe. Se știe din Evanghelie că Isus, în ziua intrăreĭ sale triumfale în Ierusalim ,ajungând la Betfaghe, a trimis pe douĭ din ucenicĭĭ săĭ în satul din apropiere să aducă asina și mânzul. Satul acela e Bitania prin care treceau după câteva minute de drum cu trăsura. Bitania, care se află deci pe șoseaua Ierusalim-Ieriho, e o îngrămădire de vre-o câteva zecĭ de colibe sărăcăcioase locuite numaĭ de arabi.

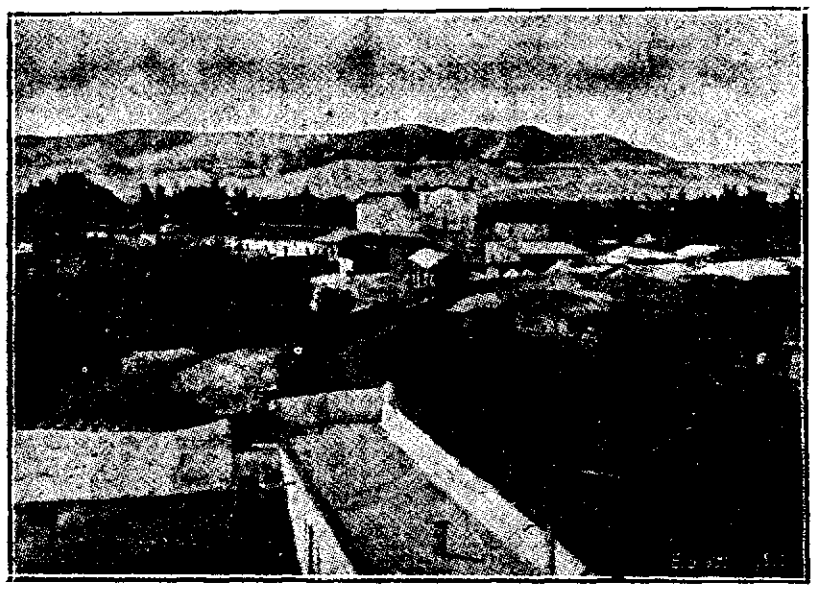

Ieriho

Dar Bitania e cunoscută nu numaĭ prin faptul că de acolo a fost adus asina pe care Isus a intrat în Ierusalim, ci și prin alte întâmplărĭ din viața luĭ Isus, care se ducea foarte des în aceea localitate.

Astfel, aci, în Betania, Isus fu uns cu mir de o femeie. „Și fiind Isus în Betania, în Casa luĭ Simon Leprosul, veni la dânsul o femeie având un alabastru cu mir foarte prețios și turnă pe capul luĭ când ședea la masă".

Tot în Betania, Isus a săvârșit minunea înviereĭ luĭ Lazăr, fratele Marteĭ și Marieĭ. Lazăr era îngropat de patru zile într'o peșteră astupată cu o piatră când Isus îĭ strigă cu glas tare Lazăre, vino afară! Și mortul eșĭ având mâinele și picioarele legate cu fâșiĭ de pânză.

Mormântul luĭ Lazăr există și acum în apropierea uneĭ geamiĭ. E o peșteră întunecoasă și lipsită de aer în care se poate intra coborând o scară cu vreo 20 de trepte. In fund vine maĭ întâĭ un fel de anticameră apoĭ o a doua încăpere care ar fi însuși mormântul.

Ghidul nostru ne maĭ arată prin apropiere ruinele unuĭ turn carĭ ar fi rămășitele caseĭ luĭ Simon Leprosul, precum și alte ruine despre carĭ nu spune că ar fi ale caseĭ unde locuiau Maria și Marta.

După ce tranversăm Bitania, ajungem în dreptul uneĭ capele grecești, clădită de episcopul grec Spiridon acum câteva decemĭ. In această capelă se află o stâncă cu suprafață plană care indică locul unde Marta întâmpină pe Isus după moartea fratelui său Lazăr și-ĭ zise: „Doamne, dacă ai fi fost aicĭ, n'ar fi murit fratele meu".

(Va urma).

* * *

Mormântul luĭ Lazăr

Bitania

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Războiul anecdotic

Cuvinte eroice.

Un locotenent francez din regimentul 11 de vânătorĭ alpinĭ (din acest regiment a făcut parte și d. Poincaré, președintele republicei) a fost în actualul războiu franco-german, rănit de două orĭ.

Intr'o scrisoare povestește părinților săĭ, cum a fost rănit, în următoriĭ termenĭ:

„In prima zi, aceia a botezuluĭ focului, am primit în piciorul drept, un glonț german. Oh, n'a fost lucru mare; o simplă sgârietură. Mi-aŭ fost atinse însă efectele, jambierele și pantaloniĭ și o bucățică de carne avu nenorocul să fie pătrunsă de glonț. Da, a curs sânge, a curs că abia mi-am putut scoate gliata, ca să am maĭ târziŭ, cu ce să mă îngălț".

*

Boĭ patrioțĭ.

Luptele se dădeau în munțiĭ Vosgi. Germaniĭ năzuiau să se îndrepte spre Paris, silindu-se să treacă munțiĭ.

Un țăran, alsacian de origină, cu sănătatea așa de sdruncinată, încât a fost lăsat acasă, își mâna liniștit pe drum carul cu boĭ.

Simte deodată că-l ies înainte doĭ artileriștĭ germanĭ.

— Omule, avem nevoie de boiĭ tăĭ.

— Poate, răspunde țăranul, dar ce să faceți cu eĭ?

— O să vezĭ tu; acum însă haide maĭ repede, ne-așteaptă căpitanul.

Și-aŭ plecat cu toțiĭ în car.

Pe o potecă îngustă, între două prăpăstiĭ, era un tun, pe care caiĭ nu-l puteau urni din loc.

Căpitanul porunci țăranuluĭ să înjuge boiĭ la tun

Bietul țăran se supuse.

— Acum, înainte.

Incepu țăranul să strige la boĭ, dădu cu biciul, făcu gură; dar parcă era un făcut ,boiĭ nicĭ nu încercaŭ să se miște.

Aŭ sărit soldațiĭ, aŭ țipat, aŭ împuns boiĭ cu vârful baionetiĭ. Zadarnic, tunul nu se putea mișca.

Și s'aŭ chinuit așa soldațiĭ, căpitanul și bietul țăran multă vreme. Iar dacă aŭ văzut că nu se poate face nimic, căpitanul transfigurat ca de-o hotărâre eroică porunci, ca boiĭ să fie împușcațĭ. Ordinul se execută numaĭ decât.

Și pe când țăranul își mângâia vitele, nedumerit de încăpățânarea lor de a nu voi să asculte de îndemnul și poruncile luĭ, își dete seama că el fusese vinovatul. Injugase boiĭ greșit: pe cel din dreapta îl puseso în stânga și pe cel din stânga în dreapta.

Cu pălăria'n mână, cu lacrimile'n ochiĭ se îndreptă către căpitan, adresându-i-se rugător:

— Din vina mea, mi-aŭ omorît vitele; acum dă ordin să mă omoare și pe mie.

— Pe tine o să te spânzur, fiindcă n'aĭ uitat că eștĭ francez; ba maĭ mult încă, aĭ învățat și boiĭ să nu tragă la un tun german.

*

După distrugerea totală a frumosuluĭ oraș Louvain de către armatele germane, s'a găsit un negustor de parfumeriĭ din Franța, care să propună, ca în loc de *apă de Cologne* (apă de Colonia) să se zică *apă de Louvain.*

Propunerea, deși glumeață a prins. Maĭ târziu, preopinentul, comerciantul Bicharra a motivat aceasta, că trebue să rămână și să se generalizeze acest nume, al celuĭ dintâĭ oraș martir.

Așa dar, zic francezii: Jos apa de Colonia germană: Trăiască apa de Louvain, care va fi de aci înainte apa de toaletă preferată de aliațiĭ Franței .

*

Răspunsul brutarului.

Intr'o zi, maĭ multĭ ofițerĭ germanĭ aŭ intrat în brutăria unuĭ oarecare Morlier.

In brutărie, era miros de pâine proaspătă. Ofițeriĭ pe fângă că erau flămânzĭ, acum însă căpătaseră o poftă irresistibilă să mănânce numaĭ decât, cel puțin câte o bucată de pâine caldă.

— Cum daĭ pâinea, domnule?

— Pentru clienții meĭ, un ban, pentru oaspețiĭ întâmplătorĭ, doĭ banĭ, iar pentru străinĭ, cum sunteți dvs., trebue să mă gândesc, dacă am.

*

Pentru o flanelă.

O biată femeie bătrână şi săracă avea un singur copil plecat pe câmpul de luptă. Feciorul îi scrisese, că e bine şi atunci era în tranşeele de la X.

Şi bătrâna cu sufletul de mamă s'a gândit atunci, că fiul ei trebue să sufere de frig şi că cel mai nimerit lucru ar fi să-i trimită o flanelă. Făcu pachetul şi dete fuga la poştă.

— Un leŭ şi 70 costă transportul, îi spuse funcţionarul poştal.

— Nu-i prea scump, domnule? întrebă bătrâna. Dar fie, n'o să mănânc o săptămână, numai să nu tremure Armand de frig.

Pachetul însă n'a găsit pe Armand, — căci era de câteva zile rece.

Aviatorii.

Doi căpitani francezi, Watt şi Chartier sburaŭ cu un biplan.

Din cauza unui accident la motorul aparatului, căpitanii aŭ fost siliţi să ateriseze dela înălţimea de 1800 metri, tocmai la jumătatea distanţei între tranşeele germane şi cele franceze. Germanii cum i-aŭ observat, aŭ deschis un foc viu asupra lor. Aparatul fu distrus, aviatorii însă aŭ avut timp suficient să se ascundă lângă o clae de fân. Şi-aŭ stat mult în această situaţie, aşteptând ca doară să înceteze vijelia de obuze şi de gloanţe şi să poată fugi pân'la tranşeele franceze.

Norocul începuse să le surâdă, când claia de fân luase foc şi învăluiţi de fum o luaseră la fugă.

Chartier a fugit mai repede şi s'a strecurat în tranşee, Wat mai avea câţiva metrii de făcut când o schijă l'a întins la pământ.

Ochiŭ răŭ.

O ureche şi un braţ al Kaiserului lasă de dorit. Generalii germani aŭ observat însă, că ori de câte ori Kaiserul se află într'o parte, oricare ar fi ea, a frontului de luptă, pentru trupele germane este un semn răŭ.

„Pretutindeni spun comandanţii germani, unde a fost el, la Nancy, la Varşovia, la Ipres trupele germane aŭ fost silite să se retragă".

— Cum să-şi explice supuşii Kaizerului aceasta?

— Dac'am fi italieni şi-aŭ zis ei, ar trebui să credem, că e o vrăjitorie; dar nu suntem şi nici nu credem în neutralitatea lor. Atunci nu poate fi pricina, decât *ochiul răŭ* roşu de invidie al Kaiserului care aduce atâtea nenorociri.

*

Declaraţia unui antimilitarist.

La comandantul unui depozit de recrutare s'a prezintat un om, ca de 50 de ani.

— Domnule căpitan, mă numesc Jean L.. din oraşul B. De 10 ani sunt antimilitarist convins şi răspândesc această covingere.

— Şi războiul te-a convertit? întrebă căpitanul.

— Nu ştiu... Din prima zi de mobilizare mi-au plecat amândoi copiii vrând să lupte alături de camarazii lor. Aŭ plecat şi nu le-am spus nici un cuvânt — scos din convingerea mea antimilitaristă şi nici nu le-am adresat un cuvânt de îndemn. Iar azi dimineaţă — bătrânul începu să plângă — m'aŭ vestit, că amândoi copiii mei sunt morţi.

— Şi?

— Am venit să mă înrolez.

— Vrei să-ţi răzbuni copiii?

— Nu, nu mă gândesc la aceasta. Dar mă'mpinge ceva, simt necesitatea să mă înrolez, trebue. Plec la luptă, căpitane. Chiar în seara aceleĭ zile, Jean L. era îmbrăcat în uniformă.

*

Spionul.

Batalionul de rezervă francez No. 304 era aşezat în linie de tiraliori în dosul pădurii Forges. Soldaţii eraŭ înmărmuriţi de ploaia de obuze, care cădea în pădure şi aşteptau nerăbdători un ordin.

Tocmai atunci, pe la colţul pădurii trecea un civil, răŭ îmbrăcat şi în mână avea un baston destul de gros.

Un locotenent trimise un soldat să aducă imediat pe necunoscut. Ordinul se execută pe dată.

Necunoscutul fu întrebat, ce caută şi dacă are vr'un act care să-i permită libera trecere pe-acolo.

Ingăimă, câte ceva necunoscutul, dar n'a putut să-şi lămurească situaţia.

— Aşa dar eşti spion, spuse locotenentul, vei fi împuşcat.

Pe când doi soldaţi, unul în faţa spionului şi altul la spatele lui îşi pregăteau armele să tragă, dădu năvală la locotenent un caporal.

— Iertaţi-l, îi iau eŭ pe a mea răspundere. Am fost camarazi de atelier, are familie numeroasă şi era om de treabă.

Locotenentul nu dete nicĭun ordin încă, îl întrebă pe necunoscut dacă a izbutit să ducă vreo veste de spionaj germanilor.

— Am dus, spuse spionul. Obuzele care cad în pădure, sunt îndreptate contra voastră, din spusele mele. Acum mă duceam să le comunic, că e nevoie să mărească punctul de ochire.

— Dacă te iert, ce faci?

— Mă duc să spun, că nu sunteţi militari.

Camaradul de atelier al *spionului* sări ca ars şi-i străpunse piepul cu baioneta.

*

Automobilul d-neĭ.

O doamnă germană din lumea mare avea un copil pe câmpul de luptă. De-o lună n'avea nici o ştire despre el. Se interesase peste tot şi rezultatele erau nule. Biata mamă ce să facă, îşi pregăteşte automobilul şi plecă în direcţia indicată, că ar fi cartierul general.

Abia eşită din oraş, este oprită de un detaşament de infanteriştĭ.

— Unde te ducĭ, d-nă?

— Să-mi văd copilul, de care nu mai ştiŭ nimic.

— Dar în auto, ce-aĭ?

— Merinde şi rufe.

— Merindele ţi le luăm, cu rufele ne îmbrăcăm, cu automobilul ne-om duce noĭ, iar d-tale o să-ţi dăm veştĭ despre copilul d-tale:

„Dacă ti-ar fi scris, devedea că-i e dor, şi n'ar fi fost demn să facă parte din armata Kaiserului; că nu ţi-a scris, înseamnă că nu mai trăeşte. Şi fiindcă d-ta vreĭ să-i turburĭ somnul morţii, rămâĭ înţepenită aicĭ să vezĭ cum îţi fuge automobilul.

***

Granadă incendiară germană pentru incendiarea caselor.

***

Viaţa artistică şi literară

Cândva, un scriitor grăbit a deschis o polemică asupra luĭ Eminescu, din punct de vedere al ideilor politice. Şi poetul Eminescu era rând, pe rând, când liberal, când conservator.

Intr'o revistă de studiĭ conservatoare, altcineva, acum găseşte prilejul să vorbească despre *arta românească şi ideia conservatoare.* Negreşit arta românească — după studiile conservatoare, — urmează să fie un subsidiar al conservatismuluĭ. O fi. Dar arta nu maĭ e artă de îndată ce argumentează şi serveşte de propaganda unor ideĭ, oricare ar fi, ele, chiar ideile libertare, care aŭ o legătură maĭ mult cu libertatea nemărginită a arteĭ. Arta este — se zice — alceva decât un mijloc de polemică şi politică.

Cât despre arta românească, cum vrea autorul conservator să îngrădească noţiunea, a spus odată artistul Delavrancea „că este producţia integrală a acestuĭ popor, care râvneşte libertatea şi frumosul, de orĭ unde ar veni, dar să fie frumosul pe care el să-l înţeleagă.

*

Veştile care ne vin despre starea sănătăţeĭ poetuluĭ D. Anghel, alarmante la început, sunt astăzĭ maĭ îmbucurătoare.

Medicul care-l îngrijeşte pe poet afirmă că pacientul săŭ va fi redat sănătos admiratorilor şi activităţeĭ sale literare.

*

A apărut „*Scena*", o nouă revistă săptămânală. Urăm nouluĭ confrate viaţă lungă.

*

La Cercul Analelor, d-l Nicolae Filipescu a ţinut, serile trecute, o interesantă conferinţă asupra *literaturei eroice a drapeluluĭ.*

Un public numeros a ascultat, cu un viŭ interes, expunerea limpede şi caldă a mareluĭ patriot.

*

Duminecă s'a deschis, în rotonda Ateneuluĭ Român, expoziţia de pictură a pictoruluĭ Anton Veuzel care expune 65 de peisagiĭ, florĭ, fructe şi capete de expresie.

Se vedea silinţa onorabilă de a realiza frumosul artistic prin interpretarea sentimentală a colţurilor maĭ interesante din natură.

Expoziţia a fost cercetată de foarte mulţĭ iubitorĭ de artă.

L. I.

*

Artă şi literatură de Const. Damianovicĭ.

Volumul acesta este, fără îndoială, lucrarea cea maĭ serioasă, care a apărut în toamna anuluĭ acesta, sguduit de nevroza războiuluĭ.

Volumul cuprinde o serie de articole, publicate în „Viaţa nouă", toate aŭ însă un fir conducător, o logică de cugetare şi maĭ ales un admirabil sentiment pentru o formă stilistică clară şi expresivă.

Vorbind despre arta populară, autorul conchide cu o desăvârşită justeţe:

„Pe de-o parte prin vechimea eĭ, pe de alta prin caracteru-i particular, această artă e indisolubil legată de individualitatea noastră etnică; suntem datorĭ deci să o cercetăm şi să-i acordăm toată solicitudinea.

Ca şi limba şi legea, ca şi trecutul cu toate datinele luĭ, constituie un factor de coeziune al naţiunii.

Nu vom merge însă până acolo, încât dominaţi de sentimentul unuĭ patriotism răŭ călăuzitor, să credem că vom realiza marea artă numaĭ cu dintru al nostru, numaĭ cu modestele reminescenţe strămoşeştĭ".

Volumul cuprinde capitole interesante, toate scrise obiectiv şi lămurit.

*

Viitorul Românceior este o revistă lunară.

Titlul revisteĭ însă nu e numaĭ sugestiv, e maĭ ales tendenţios. Şi dacă deschidem acum acest parantes, ca să vorbim de „Viitorul românceior", o facem fiindcă suntem convinşĭ, că româncele trebue să spulbere „viitorul românceior".

O revistă scrisă numaĭ de femeĭ, din păcate toate fără de condeĭ, — nu se vede, nu se simte, nu se poate bănui nicĭ o licărire de înclinare cel puţin către nuanţare, saŭ originalitate, către dragostea de frumos şi muzicalitate. Nimic. Viitorul românceior pluteşte în noaptea întunecată a lipseĭ de expresie şi a banaluluĭ profund.

Cităm la întâmplare:

„Steagul fâlfâe 'n oraş, la doĭ paşĭ
la doĭ paşĭ.
„Şi soldaţii trec cântând un marş în
[doĭ paşĭ
în doĭ paşĭ

etc.

*

Scrisoarea II-a de Ion Al. Brătescu-Voineştĭ.

Autorul în această a doua scrisoare scrie despre politică şi politicianism şi face aspre observaţiunĭ asupra acesteĭ manifestărĭ, — aşa de generală în toate ţările. „Politica împiedică progresul, căci progres însemnează biruirea durerii, a urâtuluĭ şi a egoismuluĭ, izvorul atâtor nefericirĭ, iar sporirea necontenită a conştiinţeĭ e mijlocul, care asigură biruinţa".

Prin conţinutul eĭ, această „scrisoare" e poate o lucrare de sociologie, dar prin forma eĭ beletristică ţine desigur de literatură.

Credem, că maĭ de grabă aceste scrisorĭ ale luĭ Brătescu-Voineştĭ sunt manifestările integrale ale „artistuluĭ-cetăţean".

Barĭ

***

Sacul cu glume

Doĭ prietenĭ, care nu se văzuseră de mult, se poftesc la masa unuia din eĭ. Ajunşĭ acasă, gazda trece îndată la bucătărie să facă focul, să spargă ouă, să îndeplinească cele trebuincioase pentru masă.

— Facĭ tu singur treburile astea? îi observă invitatul. Par'că aveaĭ o femeie care-ţi îngrijea de casă?

— Da, însă m'am apucat de m'am însurat cu ea, şi acum e dusă la băĭ.

*

Un tată se duse cu copiiĭ la Moşĭ să le cumpere jucăriĭ. Şi luă fetiţii o păpuşă îmbrăcată ca mireasă, iar băiatuluĭ un păpuşoiŭ în uniformă de ofiţer.

După ce plăti jucăriile, îngrijitorul părinte făcu următoarea reflecţiune:

— Peste vre-o câţi-va anĭ lucrurile se vor schimba: băiatul va voi păpuşa, iar fata păpuşoiul. Dar atunci jucăriile vor fi maĭ scumpe.

*

Drăgălaşii conjugale.

Bărbatul şi nevasta discută, la masă, despre dispoziţiunĭ testamentare.

— Eŭ, zice bărbatul, în cazul când unul din noĭ va muri, m'am şi gândit să mă retrag la ţară.

In momentul acela, pisica sări pe masă şi şterpeli o costiţă, din cele două care aşteptaŭ p'o farfurie să fie mâncate de ceĭ care discutaŭ.

— Ia te uită, zise nevasta, văzuşi împelitata de pisică cum şterse de pe taler costiţa ta?

Şi-şi luă îndată friptura rămasă.

*

In toate serile, Gâlcevescu face scandaluri acasă. Îşi bate nevasta care plânge, ţipă, urlă.

Dela o vreme însă au încetat sgomotele din casa luĭ Gâlcevescu.

— Cum se face, 'l întreabă un vecin, că nu se maĭ aude gură, noaptea, în casa voastră?

— Uite ce e, îi răspunde, m'am certat cu nevasta şi nu maĭ vorbim.

***

Digitized by Google Digitized by Google

Din ascunsul inimilor

I.

Era prin Martie 19..., la ultimul etaj al unei clădiri noui, înalte, de o arhitectură destul de îngrijită, așezată tocmai la întretăierea străzilor Ordener și de la Chapelle. Într'un atelier de pictură, necostisitor, totuși destul de frumos mobilat, frații George și Adrian Borie, se așezau tocmai, după masă, de fiecare parte a căminului în carî ardeaŭ cu mare vâlvătaie lemne subțiri.

Contrariu obiceiului săŭ, cel mai în vârstă, preocupat, lăsase celui mai tânăr grija împărțirii cafelelor și întocmirea numeroaselor țigări ce consumaŭ în fiece zi, pe vremea orelor de repaus, pe care și le permiteau, înainte ca unul să pornească la uzina de produse chimice al căruĭ inginer era, iar celalt să-și înceapă activitatea întreruptă, la o mică glastră cu florĭ de nufăr, începută pe pânza îndreptară spre fereastra ce da în strada de la Chapelle.

George era un bărbat de treĭzecĭ și sease de anĭ, de talie mijlocie, puternic și îndesat, cu barbă rară, chel, figură prietenoasă și inteligentă.

Ochiĭ, ascunșĭ de o frunte puțin ieșită în afară, dădeaŭ înfățișăriĭ sale întregĭ, aerul acela distinct numai la ceĭ din Lorena, din care se trăgea după mama-sa.

Opus cu totul luĭ, era fratele săŭ Adrian, cu doisprezece anĭ maĭ tânăr, brun, tenul delicat, privirea tandră și nehotărâtă, și care moștenise în întregime trăsăturile tatăluĭ lor, un parizian, cu depărtată origină engleză.

Mirându-se de tăcerea în care se închisese fratele săŭ, cel maĭ tânăr îl întrebă:

— Eștĭ bolnav?

Celalt îl fixă mult timp; în ochĭ i se citea deslușit iubirea caldă pe care o avea pentru copilul crescut de el, după moartea părinților, înlocuiți cu atât devotament:

— Nu, micule, răspunse el ușor.

Adrian, mulțumindu-se cu explicația dată, îĭ povestea tocmai neînsemnatele întâmplărĭ ale zileĭ, el, însă, nu-l asculta, ci răzimat în fotoliu, cu ochiĭ țintă la flacările neegale ale focului, privea gânditor. In sfârșit, se ridică:

— Ascultă... am maĭ multe să-ți spun... o mărturisire de făcut..

Adrien avu un surâs ușor!

— Sunt convins că aĭ maĭ reținut și pentru concertul de Duminică bilete!...

Muzica, care pasiona pe cel mare lăsând nespus de rece pe cel mic, era adesea un subiect de tachinare amicală între eĭ.

Dar George se apropie și aplecându-și mâinile pe umeriĭ fratelui săŭ ce sta jos, îl privi în ochĭ, zicându-ĭ, cu voce înceată, iubitoare și neliniștită.

— Adrian, mă înșor...

Cellalt tresări; un val de sânge i se urcă în obrajĭ; se sculă de pe scaun și făcu câțiva pașĭ nesigurĭ; pe urmă se 'ntoarse și cu o rugă'n vorbă:

— Nu-ĭ adevărat, spune?...

George, serios, repeta afirmația sa. Atuncĭ, cute adâncĭ de durere se zăriră pe fața celuĭ mic.

Vreme îndelungată trecu, fără ca vre-un cuvânt să se schimbe între eĭ. Fratele maĭ mare privea continuu afectuos și îngrijat la Adrian.

Știa din nainte ce lovitură va aduce această veste sufletuluĭ melancolic, gelos și despotic al tânăruluĭ săŭ frate; și, cu toate că nu-și micșora hotărârea luată, ființa luĭ întreagă o simțea sângerând de rana ce trebuia să facă.

El înțelegea că prin vârsta luĭ, prin protecția și devotamentul ce-l arătase, înlocuise tatăl în acest copil, care-l iubea cu o dragoste egoistă, exclusivă, filială... Sosirea uneĭ cumnate în intimitatea lor, egala cu introducerea uneĭ mame vitrege!...

Și totuși, el iar iubi deopotrivă pe amândoĭ...

Atât micul cât și tânăra fată care, prima, unica, îĭ mișcase sângele luĭ de om studios și cast, deșteptaŭ în el o dragoste profundă, o adorație pioasă!... Da! iar iubi, i-ar pierde în inima luĭ largă, plină de abnegație și tandrețe.

El reluă duios:

— Dacă aĭ știi... dacă aĭ vrea să mă crezĭ!... Nimic nu va fi schimbat...

Dar cellalt se întorsese, roșind din noŭ, și ridicând din umerĭ:

— Ah! tacĭ, te rog!... Chiar dacă nu m'aĭ ignora, tu știi destul de bine că nu voiŭ maĭ rămâne aci, o clipă; din ziua în care o străină va intra!...

— Eștĭ absurd, replică George trist.

— Posibil, îĭ răspunse cu violență Adrian.

Și când George se pregătea tocmaĭ să vorbească, el îl întrerupse:

— Nu!... destulă discuție!... Nu maĭ am decât o întrebare să-ți fac, și tu să răspunzĭ cu un „nu" orĭ „da"! Eștĭ hotărât?

După o scurtă tăcere, George afirmă:

— Da.

Adrian n'avu de cât un cuvânt:

— Bine.

Dar fratele săŭ, zărind lacrimĭ în ochiĭ luĭ, izbucni:

— De ce nu vreĭ să m'asculți?... Nicĭ nu știi măcar cine e?...

Adrian se oprise la fereastră, cercând să privească în stradă, pentru ca să-și ascundă emoția.

— Nu mă interesează!... Cu ideile tale stupide de fraternitate și socialism!... Vre-o lucrătoare din uzina ta!

Cellalt nu putu să nu surâdă:

— Vezĭ, cât te 'nșelĭ!... e fata vechiuluĭ nostru prieten: Charlotte Sageret...

Adrian se îndreptă spre el cu vioiciune și cu o ironie ascuțită îĭ zise:

— Ce?... prostuța aia?... dar e culmea!...

— Care s'a făcut acum o fată încântătoare ,sub toate raporturile.

— Și care seamănă desigur mamă-sii? făcu Adrian cu răutate.

De data aceasta, George avu o mișcare de supărare, rănit prin aluzia fratelui săŭ față de purtarea imorală a doamneĭ Sageret, care, treĭ anĭ după căsătorie fugise cu un profesor de franceză.

— Nu știŭ dacă are asemănărĭ de ordin fizic, declară el mâniat, te pot asigura însă de deosebirĭ totale de ordin moral.

Adrian reflectă:

— Iată dar cauza pentru care te duceaĭ așa de des acolo... te plâng...

Și fiindcă George surâdea, el reluă cu animație:

— Da, te plâng... că aĭ cedat acesteĭ varietățĭ de boală contagioasă: căsătoria, care molipsește atâta lume, și față de care te credeam maĭ rezistent!...

Pe urmă încălzindu-se continuă:

— Înțeleg și scuz pe un om sigur, fără părinți, fără prietenĭ, să fie prins de dorința căsnicieĭ... Dar tu, n'aĭ oare în mine un tovarăș scump? Maĭ scuz pe aceia ce doresc zestre orĭ situație. Nicĭ din aceștia nu eștĭ, viitoarea ta n'are nimic... Maĭ înțeleg pe aceia carĭ sfârșesc prin a se căsători cu o ființă, plăcută în înțelesul simțurilor, și cu carĭ s'aŭ obișnuit!... Dar tu! nicĭ nu știi dacă această fată te va plăcea, fiind odată a ta!...

Și de oarece George continua să surâdă cu indulgență, el se înfurie și maĭ rău:

— Iată rezultatul teoriilor tale și-al vieții pe care o ducĭ. Auzĭ! prea multă castitate, prea multă bunătate... ca să ajungĭ să te arunci în brațele primeĭ venite!... Dacă-ți trebue femeie, ia una, zece, o sută... dar nu te însura cu ele!... Nu sunt destule pretutindenĭ! De ce să aducĭ pentru totdeauna o femeie aci, ...o femeie cu moda eĭ, cu îmbecilitățile eĭ, cu prostiile eĭ... cu geloziile și capriciile eĭ, fără să-ĭ maĭ socoți și minciunile și înșelăciunile!...

George îl privea liniștit:

— Exagerezĭ!...

Adrian răspunse iute:

—Ascultă, n'am de cât douăzecĭ și patru de anĭ, dar în treĭ, patru anĭ, am trăit maĭ mult ca tine în cincisprezece!

Fratele scutură din umerĭ.

— Ce, pentrucă, maĭ des de cât mine, aĭ îndrăgostit, una după alta, cete de fete ușoare orĭ lucrătoare, îți imaginezĭ că cunoștĭ femeia și că poțĭ vorbi de ea?... In realitate, nicĭ nu-ți daĭ seama, ce va să zică o femeie cinstită, ca...

Adrian îl întrerupse furios, sculându-se dup un fotoliu:

— Bine... du-te admir-o, ia-o, iubește-o... Aĭ tot ce trebue unuĭ om ca să fie păcălit!...

Pe urmă, după o clipă de gândire:

— Zicĭ că n'am trecut doar, de cât pe la femeĭ ușoare? Oare eŭ n'am fost și nu mă duc în lume?

George replică:

— Lume de artiștĭ, de bancherĭ cosmopolițĭ... din cercul cărora, nicĭ vorbă, nu-mĭ voiŭ lua soție...

Adrian avu o ironie.

— Da... cinstita burghezie! Crezĭ tu că nu o cunosc? Crezĭ că nu am studiat-o pe stradă, la teatru, pretutindenĭ, aceste fete rușinoase cu clipirĭ din ochĭ intenționate, cu ușurințĭ stângace, cu cochetărĭ nesaturabile!

— Pe Charlotte a ta, o cunosc, o văd din nainte... cu toaletele eĭ străvezii, pretențioase, cu o mână șireată, vicleană, cu privirea îndreptată în jos!... și... fii sigur, te voĭ vesti ziua în care ea-și va lua un amant — dacă nu și-o fi luat chiar!...

George își privi fratele:

— Destul Adrian.

Gravitatea, autoritatea tonuluĭ săŭ, amuțiră pe cel mic. Se așeză într'un fotoliu, mișcând nervos buzele, cu obrajiĭ maĭ palizĭ.

Cel mare aprinse o țigare, reflectă mult timp; însfârșit se decise, și începu cu glas ușor:

— Frate... sunt lucrurĭ carĭ ți-aŭ fost ascunse ție,... pe carĭ nu ți le voĭ maĭ repeta, dar care aŭ nevoie să fie pronunțate între noĭ odată. Te iubesc din toată inima,... nu căta decĭ să abuzezĭ. Ți-am închinat ce a fost maĭ frumos, maĭ bun din viața-mĭ, am supus gusturile mele alor tale... Toate ambițiile mele le-am sacrificat pentru tine,... de ajuns. Nu sfărâma singura fericire la care maĭ pot spera în prezent.

Adrian asculta nehotărât; George continuă:

— Reamintește-ți... Aveam douăzecĭ și doĭ de anĭ când a murit mama... Terminasem școala de politehnică... Puteam să-mĭ croiesc o situație frumoasă, poate chiar strălucită în armată... Totuși, am trebuit să renunț, fiindcă salariul meŭ nu ar fi fost suficient să te poate crește, așa cum așĭ fi voit eŭ. Mi s'a oferit atuncĭ, o pozițiune la Tonkin, plină de viitor, — îți mărturisesc, am fost mult ispitit! — dar tu aveaĭ zece anĭ, eraĭ obișnuit cu o viață aleasă, dulce, așa cum îți inflitrase mama noastră, cu sforțărĭ supra omenești. Te-aĭ fi întristat, aĭ fi tânjit într'un pension, unde te-aș fi internat... Poate că te-aș și fi pierdut, dacă te părăseam. M'am resemnat la o situație puțin lucrativă, și o obscură pe care desigur nu voi maĭ părăsi-o.

La un gerst al luĭ Adrian, el reluă:

— Să nu crezĭ, că regret!... Sunt foarte mulțumit de tot ce am făcut, mulțumit de-ațĭ fi dat ce mi-a fost în putere... sunt satisfăcut de existența mea modestă. Dar, azĭ, vin și-ți spun: Frate, te iubesc la fel cum te-am iubit și până acum, nimic nu a fost în stare să micșoreze dragostea mea pentru tine... totuși, am nevoie de o altă mângâiere. In mâna mea stă, nu numaĭ fericirea mea, dar și fericirea uneĭ alte ființe, azĭ într'o situație penibilă și tristă.

Nu abuza decĭ de puterea ce aĭ asupra mea, nu-mĭ răpi unicul vis... Vino, îmbrățișează-mă și dă-mĭ voie și mie să fiŭ fericit!

Mut, prins de gândurĭ, Adrian își ascunse obrajiĭ în mâinile luĭ.

— Iartă-mă, sfârși el murmurând. Nicĭ odată nu m'am gândit...

Dar George îl lua mâinile, îl ridică, și sărutându-ĭ obrajiĭ recĭ, umezĭ de lacrimĭ, zise vesel:

— Haide!... Nunta va avea loc la sfârșitul luneĭ, și tu, veĭ fi cavalerul meŭ de onoare!

(Va urma).

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU
BOALE de FEMEI
— SUB DIRECȚIA —
Doctoruluĭ I. KIRIAC
Chirurg primar; șeful serv. de gynecologie al spitalelor Eforieĭ
SECȚIE SEPARATA pentru BARBAȚI
(hemoroide, herniĭ, tumorĭ, calcule vesicale, strictur uretrale, etc.
Strada Sf. Ionică 8, în dosul Teatruluĭ Național
— TELEFON 2/96

* * *

Văpsea de păr RAPID

GARANTAT ABSOLUT NEVĂTAMĂTOARE

văpsește imediat părul cărunțit sau albit, în negru, brun, castaniu sau blond, într'un mod atât de perfect și de natural în cât nu se cunoaște de loc că părul este văpsit. Intrebuințarea este simplă și maĭ ușoară ca la orice altă văpsea de păr. **Lei 2.50** la droguerii și farmacii.

CREMA FLORA PUDRA SĂPUN